

Серія: Педагогіка і психологія

*Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського*

ВИПУСК 41 • 2014

ЗМІСТ

ПИТАННЯ ТЕОРІЇ

Козловський Ю.М., Козловська І.М. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА МОЖЛИВОСТІ ПРАКТИЧНОГО ЗАСТОСУВАННЯ ЕДУКАЦІЙНОЇ ІНТЕГРОЛОГІЇ.....	7
--	---

ДИДАКТИКА

Буйний О.В., Давидюк М.О. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАВДАНЬ МОРАЛЬНОГО ВИБОРУ З ЕКОЛОГІЧНИМ ЗМІСТОМ НА УРОКАХ БІОЛОГІЇ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ.....	12
Глазунов М.С. ЕТАПИ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ АНГЛОМОВНОГО ПИСЬМА ЗАСОБАМИ СОЦІАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ RASЕВООK.....	16
Заюков І.В., Кобилянський О.В., Марченко А.В. ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ОСВІТІ ДОРΟΣЛОГО НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ.....	23
Зозуля І.Є, Новак О. М. НАОЧНІСТЬ ТА РОЛЬОВІ ІГРИ Ж ОСНОВНІ ПРИЙОМИ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ (У СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ).....	28
Каплінський В.В. ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН ПЕДАГОГІЧНОГО ЦИКЛУ (З ВЛАСНОГО ДОСВІДУ РОБОТИ).....	32
Кобилянська І.М. АНАЛІЗ ПОНЯТТЄВО-ТЕРМІНОЛОГІЧНОГО АПАРАТУ ДИСЦИПЛІНИ «БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ».....	38
Козир М.В. АРГУМЕНТАЦІЯ Ж ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ УЧНІВ 5-7 КЛАСІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....	42
Комарівська Н.О. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ЦІКАВОЇ ГРАМАТИКИ НА УРОКАХ РІДНОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	46
Корогод Т.О. ЛІНГВОДИДАКТИЧНІ І ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО СПІШУВАННЯ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ.....	51
Корольова Н.В. ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК САМООРГАНІЗАЦІЇ В ПРОЦЕСІ САМОСТІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ.....	56
Лазоренко Н.Л. ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ.....	59
Линник Л.І. ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ В УЧНІВ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ НА УРОКАХ РІДНОЇ МОВИ.....	63
Луиів СІ. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ у ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	66
Малінка О.О. МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ ЯК ПЕРЕДУМОВА УСПІШНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ НЕЛІНГВІСТИЧПИХ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ.....	70
Павленко Є.А. КРЕДИТНО-МОДУЛЬНА СИСТЕМА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ.....	73
Пасічник О.О. МОТИВАЦІЯ КОМУНІКАТИВНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ЗАСОБАМИ НАВЧАЛЬНОГО ТРЕНІНГУ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	76
Пасічник О.С. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОГО КОМПОНЕНТА ЗМІСТУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У СТАРШІЙ ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ.....	80
Палашакова Д., Кольвекова Г. ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ДИСТАНЦІЙНІЙ ФОРМІ ОСВІТИ.....	85
Рибалко А.П. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ВИЩОЇ ТА ПРИКЛАДНОЇ МАТЕМАТИКИ.....	88
Тадєвоян Р.Г., Шевчук О.Ф. ПРО ПРОБЛЕМУ ФОРМУВАННЯ АЛГОРИТМІЧНОГО МИСЛЕННЯ.....	93
Талаш І.О. РОЗВИТОК ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБОМ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ.....	101
Шевчук Т.І. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ МЕДИЧНОЇ БІОЛОГІЇ.....	104

ТЕОРІЯ ВИХОВАННЯ

Баюрко Н.В. ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ЗМІСТУ ПРИРОДОЗНАВСТВА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ УЧНІВ.....	109
Волошина О.В. РОЛЬ МОРАЛЬНИХ ВІДНОСИН МІЖ УЧИТЕЛЕМ І УЧНЯМИ В НАВЧАЛЬНО-ЗИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ.....	113

ішин Г.Я., Прокоп І.А. ІНШОМОВНИЙ ФАХОВИЙ ТЕКСТ ЯК ОСНОВА ДЛЯ МУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ.....	226
іюк Є.О. РОЗРОБКА ІННОВАЦІЙНОГО НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО КОМПЛЕКСУ ;ОВОЇПІДГОТОВКИ ДО ТРЬНЕРСЬКО-ВИКЛАДАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВНЗ.....	229
іюк О.С. МОДЕЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ВИКЛАДАЧА ІЧНОГО ВИХОВАННЯ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	235
є?ш М.А. ОСОБЛИВОСТІ ПРИРОДНИЧО-НАУКОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО І-РЯ В КОНТЕКСТІ СИНЕРГЕТИЧНОГО ПІДХОДУ.....	240
ювнч О.Б. СТАН СФОРМОВАНOSTI ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕШВ-СЛОВЕСНИКІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ УЧНЯМИ.....	244
ТЛ СПОСОБИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ХІМІЧНОЇ ОСВІТИ НА ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ УЛЬТЕТІ НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ О.О. БОГОМОЛЬЦЯ.....	250
кська Ю.А. ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ Ш ОВКИ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ ЗАСОБАМИ КРЕАТИВНОГО ПЕРЕКЛАДУ.....	255
іхвал О.О., Войнаровська Н.В. МОДУЛЬНО-КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД ДО ОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНО-ГОРАННОЇ СПРАВИ.....	259
шак Н.І. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ІБУТНІХ ТЕХНІКІВ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА.....	264
Мета В.І., Бабинець С.І. САМООЦІНКА МАЙБУТНІМИ УЧИТЕЛЯМИ ВЛАСНОЇ ОВНОСТІ ДО САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	269
в Я.Г. ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ШЦІВ В УМОВАХ КРОС-КУЛЬТУРНИХ КОМУНІКАЦІЙ.....	273
тава С.С. ВИЗНАЧЕННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛТКАРІВ ДО ВИКОНАННЯ СВОГО ФЕСІЙНОГО ОБОВ'ЯЗКУ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ В УНІВЕРСИТЕТІ.....	278
ямська І.Л. ПРОБЛЕМА КЛАСИФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ КОНФЛІКТІВ.....	282
шко Л.Г., Дзюба Л.Г. ОСОБЛИВОСТІ ПОЗАУРОЧНОЇ РОБОТИ З ІНФОРМАТИКИ ЯК ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ОЗНАЙОМЛЕННЯ Ш З І К Т.....	288
ок С.І. ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ НАВИЧОК ДІАЛОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ЧАС ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНОЇ ПРАКТИКИ.....	291
мг А.В. КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА РІВНІВ СФОРМОВАНOSTI „5КOSTI МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ЛЬНИХ ЗАСОБІВ ТА ЗАХОДІВ ФІЗИЧНОГО ВПЛИВУ.....	295
яв. Д.В. КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ : УКРАЇНИ ДО ОХОРОНИ Й ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ.....	300
ш» НА. ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ СТУДЕНТІВ - В Н З.....	304

ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

«ченко А.І., Макодай І.І. ОСОБИСТІСНИЙ РОЗВИТОК УЧНІВ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ; ЛЩІ ПЕДАГОГА-НОВАТОРА МИХАЙЛА ДЕВДЕРИ.....	308
«пко О.Є. ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ У КОНТЕКСТІ АНТРОПОЛОГІЧНИХ ІДЕЙ - .ЧТИНА У ШИНСЬКОГО.....	312
мк аь Л.І. АКТУАЛІЗАЦІЯ АСПЕКТІВ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ДО ДІАГНОСТУВАННЯ - НОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ НА ПРИКІНЦІ ХІХ - ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ.....	315
ха Б.І. ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОГО ФОНЕТИЧНОГО \ЛУ НА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ (ПЕРША ПОЛОВИНА ХХ СТ.).....	320
тмчк Т.Т. ЗАСОБИ МУЗИЧНОЇ ВИРАЗНОСТІ У КОНТЕКСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПОГЛЯДІВ ГРЕЦЬКИХ УЧЕНИХ.....	324
В.П. И.М. ПИВОШЕНКО УЧЕНЬИ И КРАЕВЕД ВИННИТЧЧИНЫ (К 80-ЛЕТИЮ СО І РОЖДЕНИЯ (1935-2003).....	328
кар Т.В. ПРАКТИКА ПРИРОДООХОРОННОЇ РОБОТИ УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ ~ РЮРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХХ - ПОЧАТОК ХХ І СТОЛІТТЯ).....	332
аль М.М. МЕТОДОЛОГІЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ПЕДАГОГІКИ У СПАДЩИНІ КОСТЯНТИНА ^БКОГО.....	336

Література

1. Про затвердження Положення з організації професійної підготовки осіб рядового і начальні органів внутрішніх справ України : наказ МВС від 13.04.2012 № 318 // Комп'ютер, інформ.-прав. си Адреса в мережі «Інтернет» : li@a. pei.
2. Кубицький, С. О. Система оцінювання готовності майбутніх офіцерів до професійної діяльності на здобуття наук, ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професії С. О. Кубицький. - К., 2002. - 21 с.
3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліот політики / Під заг. ред. О. В. Овчарук. - К.: «К.І.С.», 2004.-112 с.
4. Енциклопедія освіти / АПН України ; [голов. ред. В. Г. Кремень]. - К.: Юрінком Інтер, 2008. - 1'
5. Равен, Д. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация / Д. Когито-Центр, 2002. - 396 с.
6. Вербицкий, А. А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход / А. А. Вербицкий. школа, 1991.-207 с.
7. Маркова, А. К. Психология профессионализма / А. К. Маркова. - М. : Международный Гуман «Знание». 1996. - 308 с.
8. Діденко О. В. Компетентнісний підхід до професійної підготовки майбутніх офіцерів правоохоронної служби України / Діденко О. В. // Наук. записки Вінницького держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського. Серія психологія : зб. наук. пр. - Випуск 33 / Ред. кол.: В. І. Шахов (голова) та ін. - Вінниця : ТОВ «План 33.-С. 218-222.

УДК 378.14.631

ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ СТУДЕНТІВ АГРАРНОГО ВНЗ

I

Анотація. У статті розкриті сутність, зміст і умови організації педагогічного супроводу самовизначення студентів аграрного ВНЗ; розглянуто основні типи самовизначення студентів.

Ключові слова: професійне самовизначення, освітній простір ВНЗ, педагогічний супровід.

Аннотация. В статье раскрыты сущность, содержание и условия организации сопровождения профессионального самоопределения студентов аграрного вуза: рассмотрены о самоопределения студентов.

Ключевые слова: профессиональное самоопределение, образовательное пространство педагогическое сопровождение.

Abstract. The paper reveals the essence, content and conditions of the organization of pedagogical supervision of students' self-determination in agricultural universities; the main types of students' self-determination are examined.

Key words: professional self-determination, educational space of the university, pedagogical supervision.

Інтеграція України у світове співтовариство нерозривно пов'язана з входженням в с політичний, економічний та освітній простір, який розвивається в напрямку диференціальної спеціалізації професійної діяльності. Без розвитку вищої освіти неможливо забезпечити політичну й культурну незалежність нації і розвиток суспільства загалом.

Сучасна соціокультурна ситуація висуває нові вимоги до особистості професіонала: змінюється як сама сфера праці, так і характеристики професіоналізму сучасного працівника. Здобуття вищої професійної освіти відбувається активне професійне самовизначення. Проблема професійного самовизначення студентів є актуальною і перспективною, розв'язання пов'язане з реалізацією потреби молоді у пошуку свого місця в житті й адаптації до сфер діяльності. Формування у студентів життєвої і професійної перспективи є потужніми факторами самоосвіти, самовиховання, самопізнання і самореалізації особистості у майбутній контексті розглянутої проблеми особливого значення набуває дослідження підходів до діяльності ВНЗ до професійного самовизначення студентів. Зміст цього виду діяльності визначено в Державних освітніх стандартах вищої професійної освіти, у навчальних планах та;

їх спеціальностей, а також в системі соціально-виховної роботи вишого навчального закладу

із вітчизняної та зарубіжної психолого-педагогічної літератури показав, що питанням вибору і ціннісних орієнтирів, створення ними власного життєвого шляху, отримання внутрішньої і та адекватної позиції, пошуків способів розвитку активної, творчої, самовизначеної ості присвячені роботи В.Андрєєва, В.Донцової, Є.Климова, І.Кона, В.Полякова, марьова, Н.Пряжнікова, Г.Серікова, Я.Устиної, В.Шадрикова, К.Чермити, Н.Чистякової та роботах цих авторів професійне самовизначення визначається як тривалий процес узгодження ньоособистісних і соціально-професійних потреб, передбачає вибір кар'єри, сфери застосування розвитку особистісних можливостей, а також формування практичного, дієвого ставлення ті до соціокультурних професійно-виробничих умов, суспільно корисного буття і витку [2, с. 53].

дослідженнях зарубіжних учених (Ф.Парсонс, А.Маслоу, Д.Сьюпер, Дж.Холланд та ін.) ійне самовизначення розглядається з різних сторін: як серія завдань, що їх ставить суспільство особистістю (Дж.Холланд, Ф.Парсонс); як процес поетапного прийняття рішень, за допомогою ідивід формує баланс між власними вподобаннями й потребами, можливостями системи освіти лоу, Д.Сьюпер та ін).

ході нашого дослідження особливостей професійного самовизначення студентів Вінницького ьного аграрного університету виявлено основні характеристики особистості фахівців ого спрямування (їх соціально-демографічне походження, мотиви вибору професії і навчального , ставлення до навчання і навчального закладу, Найбільш значущі види діяльності, життєві та сійні перспективи). Розглянемо найбільш значущі з них.

оціально-демографічне походження студента аграрного вишого закладу. Це - молода людина 17-23 роки, у 70% випадків закінчила сільську середню школу, у 19% - міську, в 11% - інші ні установи, яка проживає переважно в тій самій місцевості, де знаходиться заклад, в якому ься; матеріальна забезпеченість студента - невисока.

Мотиви вибору професії і навчального закладу. Встановлено, що на вибір ВНЗ аграрного мування більшою мірою впливають такі чинники, як наявність у них престижних спеціальностей вознавство. економіка, митна справа та ін.), велика практична орієнтованість навчання, можливість ,ання заробітної плати, бажання отримати поряд з професійною підготовкою добру альноосвітню підготовку, що дозволить продовжити освіту.

Ставлення до навчання і навчального закладу у 86% студентів позитивне, 54% молодих людей ще мають достатніх навчальних і трудових навичок, їм притаманна слабка навчальна і професійна ідисципліна. *Життєві і професійні перспективи.* Дані опитування показали, що 25% студентів уявляють своє майбутнє, а певна їх частина про нього і не думає, хоча роботу всі бажають мати кооплачувану і в ідеалі бачать себе людьми забезпеченими. 70,1 % студент після закінчення навчального закладу планує працювати за фахом. У багатьох юнаків та дівчат навіть після отримання професії немає стійких життєвих інтересів, що сприяє частій зміні місця роботи.

Вивчення досвіду роботи вітчизняних аграрних вищих закладів дозволяє констатувати зниження ересу до отримання спеціальностей сільськогосподарського спрямування та падіння їхнього естичу. Професійне самовизначення студентів у цих університетах часто має ситуативний, истемний характер, відсутні методичні рекомендації щодо педагогічного супроводу цього процесу.

У результаті аналізу отриманих даних нами було виділено такі основні типи самовизначення у ієнтів: *професійне* (формалізація діяльності фахівця: отримання диплома або сертифіката, сягнення результатів праці тощо); *життєве* (стиль життя, який специфічний для соціокультурного довища, в якому живе людина); *особистісний* (прояв особистісних якостей, що характеризують індивідуальність). При цьому, як показав аналіз наукових робіт, виділяються такі типи истісного самовизначення, як гармонійний, безтурботний, безперспективний, уявний, гматичний, залежний, невротичний і т.д.

Аналіз наукових праць та власні дослідження дають підставу для виявлення напрямів розвитку есійного самовизначення студентів у вищій школі: 1) формування самосвідомості, що визначає у життєвого шляху молодої людини; 2) розвиток індивідуальних здібностей і якостей, пов'язаних з §имсретною і суміжних з нею професій; 3) розвиток умінь оцінювати свої потреби, інтереси і власні рюшівості; 4) підготовка до реалізації подальших життєвих планів; 5) формування морально-вольових |растей, необхідних для *професійного вибору* та успішності його реалізації".

У зв'язку з цим *викладаємо власні концептуальні позиції щодо розглянутої проблеми. Метою* професійного самовизначення майбутнього фахівця-аграрія є формування внутрішньої готовності до

свідомого вибору й оволодіння сільськогосподарською професією, бажання і здатність працювати* селі в складних економічних та побутових умовах, брати участь у його розбудові. Підгосподарський аграрія до професійного самовизначення являє собою особистісно орієнтований поетапний процес, спрямований на формування у кожного студента власного освітнього маршруту розвитку професіоналізму й здатності до самовдосконалення. Висупереч сформованим у педагогах уявленням про професійні «плани» і «перспективи» (Є.Климов, Н.Пряжников та ін), що являють собою сутність плану майбутнього професійного розвитку, ми вважаємо, що основою професійного самовизначення повинен стати «проект професійного життєвого шляху» [3, с. 35]. Це усвідомлений образ персонального професійного майбутнього, який включає в себе ціннісні орієнтації особистості та уявлення про себе як професіонала, про особливості професійної сфери і сучасних до фахівця, про ближні й дальні професійні цілі, про способи їх досягнення і про зовнішні та внутрішні перешкоди на професійному шляху. Під педагогічним супроводом професійного самовизначення студентів ми розуміємо спільну діяльність студентів і педагогів, орієнтовану на надання підтримки адаптації, допомоги в інтеграції студентів у єдиний колектив академічної групи, курсу, факультету; університету; сприяння ініціативам студентської молоді; допомога у формуванні професійної мотивації до досягнення поставлених професійних цілей в особистісному професійному прийнятті ролі спеціалізації, побудові проекту подальшого професійного шляху в контексті власного життя; допосередження у працевлаштуванні (вторинна зайнятість студента).

Стратегія супроводу будується з урахуванням педагогом необхідності розробки елементів структури проекту професійного життєвого шляху, з одного боку, а з іншого - на врахування то компоненти професійного самовизначення (ціннісно-мотиваційний, операційний, когнітивний, внутрішньоособистісні механізми (персоналізація, стереотипізація, рефлексія) повинні бути задіяні його оптимізації [4, с. 44].

Ефективність педагогічного супроводу професійного самовизначення студентів залежить від дотримання організаційно-педагогічних умов:

- конструювання змісту всіх навчальних дисциплін із спрямованістю на розвиток цілеспрямованих мотиваційних підстав майбутньої професійної діяльності;
- проведення спеціальних курсів, включаючи індивідуальне консультування студентів з вибору напрямку професійного самовизначення;
- формування професійно значущих якостей особистості, що впливають на стан професійних компетенцій;
- організація співпраці й відомості в навчально-виховній роботі;
- встановлення атмосфери корпоративності, колегіальності, професійної єдності студентів викладачів.

Оскільки професійне самовизначення особистості є процесом послідовного входження в професію і прийняття професійного «Я», розкриємо зміст етапів його розвитку. На першому етапі (1 курс навчання) - здійснюється ознайомлення студентів з обраною спеціалізацією усвідомлення соціальної ролі професії в суспільстві, первинне усвідомлення себе як с майбутньої професійної діяльності, самопізнання, прийняття професії і свого професійного майбутнього. Таким чином, перший курс є етапом активізації процесу професійного самовизначення початкового рівня професійного самовизначення, з яким абітурієнт приходить в академію навчальний заклад. Другий етап - *теоретико-практичний* (2-3 курси) - спрямований на утвердження себе в професії, набуття загальнотеоретичних і спеціальних знань, формування професійно значущих якостей, практичних умінь і навичок спілкування, самопізнання й самоствердження по відношенню до обраної професії. На третьому етапі - *практико-орієнтованому* (4-5 курси) - відбувається глибоке емоційно-психологічне входження в професію, здійснюється зв'язок теоретичних знань з практикою. Реалізація педагогічного супроводу визначається специфікою засобів розвитку професійного самовизначення університету. Засоби є джерелами впливу на свідомість, поведінку й діяльність студентів з метою оволодіння знаннями у галузі майбутньої професії, формування умінь і навичок самовиховання, самоосвіти, самореалізації, саморозвитку. Аналізуючи праці А.Вербицького, № В.Ледньова, О.Леонтьєва, Б.Ломова, А.Прутченкова, І.Юстуса та інших, ми змогли об'єктивно оцінити ефективність засобів професійного самовизначення студентів.

Експериментальна робота підтвердила, що оптимальними варіантами взаємозв'язку професійно орієнтованих засобів і форм організації професійного самовизначення студентів у навчальній спеціалізації («Проектування професійної кар'єри», «Агропромисловий комплекс ВІЙНИ «Організація соціально-культурної діяльності на селі», «Авторське право та його захист», «Етнічна культура жителів Вінничини» та ін), практичні й лабораторні заняття, курсові проекти й

о практики; ситуації з імітацією професійної діяльності; участь майбутніх фахівців у науково-роботі: підготовка доповідей науково-практичних конференцій, спільних публікацій з іми, проведення предметних олімпіад, робота в творчих лабораторіях випускаючих кафедр. Ці і* сукупності формують усвідомлення обраного професійного й життєвого шляху особистості.

вплив на самовизначення молоді чинять професійні проби, що проводяться на різних навчання. Це ситуаційні та імітаційні, ділові ігри, розв'язання проблемних завдань, організація юї зайнятості студентів, участь у науково-дослідницькій роботі, підготовка дипломного проекту зі кваліфікаційної роботи). Проходячи професійні проби, студенти ВНЗ на певному етапі гвиховного процесу можуть оцінити правильність професійного вибору, спробувати свої сили ! спеціальності та в разі незадоволення - змінити профіль навчання.

Ірбливу роль має участь професорсько-викладацького складу в студентському дозвіллі (заходи та в студенти», «Екватор», «Останній дзвінок»); зустрічі з випускниками, з керівниками кч підприємств та господарств області, банків міста, працівниками органів юстиції, ерами; організації ярмарки професій, Днів факультету, Днів відкритих дверей факультету; бесід тів про професії, які проводяться кураторами; організації екскурсій, ілізація таких напрямів педагогічної підтримки, як художньо-творча, дозвіллева та здоровий і життя, сприятиме формуванню професійної культури майбутніх фахівців, підтримці належного іштелігентності.

І§B0*кггатувальний експеримент показав ступінь вираженості кожного з критеріїв ирофесійного І^значення студентів. У результаті були виділені три групи респондентів, що відповідають «у, достатньому та допустимому рівням. В експериментальній групі на високому рівні того самовизначення знаходиться 4,6% респондентів, що складає 25 чоловік; на достатньому 40,7% (81 студент); на допустимому рівні - 44,7% (78 студент). На етапі формувального ленту освітній простір ВНЗ досліджувався як сфера професійного самовизначення студентів, і розкриття сутності понять - «освітній простір аграрного вишого навчального закладу», ультурне середовище ВНЗ» - у дослідженні теоретично розроблена й експериментально іїна система професійного самовизначення студентів в умовах вищої школи. Дана система являє > методологічний і технологічний блоки.

«ходячи з концептуальних засад системи **організації** освітнього середовища ВНЗ і системного до педагогічної підтримки професійного самовизначення студентів, визначено принципи її цього виду діяльності: гуманістична спрямованість; безперервність загального й того формування особистості; домінантність; універсалізм; діяльнісний підхід.

;периментальна робота показала ефективність умов **організації педагогічної** підтримки ;ійного самовизначення студентів, про що свідчить динаміка розвитку критеріальних показників

№Тимого рівня до достатнього й **високого**. За даними контрольного зрізу, в експериментальній і високий рівень професійного самовизначення зріс на 4,8%. Допустимий рівень самовизначення на цаптації зменшився на першому курсі на 8,7%, на третьому - на 9,2%.

зм з тим, розглянута проблема в силу своєї багатовимірності не може бути обмежена рамками дослідження. Отримані результати не претендують на остаточне рішення. Широкі можливості іває подальша розробка педагогічної концепції підготовки фахівців нової формації; створення тих рекомендацій щодо розвитку професійного самовизначення студентів на різних стадіях ції; удосконалення педагогічного процесу у вищій школі шляхом модернізації педагогічної звки. використання нових технологій, що сприяють формуванню професійного ідеалу **гнього** фахівця.

Література

вложення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах : [Електронний ресурс] Режим лпу: ппр:'гакоп1.gacia.ſou.ua/1a^5/8по\¥/20173-93

ермит К.Д. Вища освіта: реалії та перспективи / К. Д. Чермит, В. Г.Левченко - Харків: Растр-7, 2001. - 202

Гряжников Н. С. Профессиональное самоопределение в исторической перспективе / Н. С. Пряжников // сьї психологам. - 1996. - № 1. - С. 34-51.

Ідемидова Т. П. Психологическое сопровождение професіонального самоопределения специалиста / Т. П. аова // Специалист. - 2001. - № 3. - С. 14-16.

ІКрутих Є. В. Суб'єктивність у професійному становленні студента / Є. В. Крутих // Вісник Донецького пального університету. - Сер. Педагогіка і психологія. - Донецьк, 2010.- Вун. 4. - С. 74-79.